

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת : חברת הכנסת מרב מיכאלי

פ/2502/25

הצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי) (תיקון – בדיקה לגילוי נגיף HIV), התשפ"ג–2023

1. תיקון סעיף 1 בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי), התשנ"ו–1996¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1, אחרי ההגדרה "מקום משמורת מיוחד" יבוא :

"נגיף HIV" – נגיף HIV (Human Immunodeficiency Virus), הוא הנגיף המחולל את מחלת האיידס (AIDS), תסמונת הכשל החיסוני הנרכש."

2. אחרי סעיף 13 לחוק העיקרי יבוא :

"פרק ה'1: חיפוש בגוף החשוד לגילוי נגיף HIV

בקשה להיתר 13א. (א) לבקשת נפגע עבירה או לבקשת אדם שקיבל ביצוע בדיקה לגילוי נגיף HIV בחשוד או בנאשם

הרשאה בכתב מהנפגע (בסעיף זה – אדם מטעמו), רשאית המשטרה לפנות בתוך 48 שעות ממועד הגשת הבקשה, לבית המשפט, בבקשה להיתר ביצוע בדיקה לגילוי נגיף HIV בחשוד או בנאשם לפי סעיף 7 לחוק זה אם סברה כי מנסיבות העניין עולה חשש להידבקות בנגיף HIV; החלטת המשטרה לא לפנות לבית המשפט מאחר שבנסיבות העניין לא קיים חשש להידבקות בנגיף HIV, תהיה מנומקת ובכתב.

¹ ס"ח התשנ"ו, עמ' 136.

(ב) חלפו 48 שעות ממועד הגשת הבקשה כאמור בסעיף קטן (א), והמשטרה לא פנתה לבית המשפט, רשאי נפגע העבירה או אדם מטעמו, לפנות לבית המשפט בבקשה להיתר כאמור בסעיף קטן (א); לבקשה תצורף החלטת המשטרה שלא לפנות לבית המשפט.

(ג) בית המשפט ידון בבקשה לפי סעיף זה לא יאוחר מ-48 שעות ממועד הגשתה; הדיון יתקיים בדלתיים סגורות.

(ד) בקשת נפגע העבירה או אדם מטעמו לפי סעיף זה תוגש בכתב, לא יאוחר משישה חודשים מיום ביצוע העבירה.

13.ב. (א) הוגשה בקשה לפי סעיף 13א (להלן – הבקשה), רשאי בית המשפט לאחר שמיעת החשוד או הנאשם ובא כוחו, להתיר בצו עריכת בדיקה כאמור באותו סעיף אם שוכנע שמתקיים אחד מתנאים אלה:

דיון בבקשה
והחלטת בית
המשפט

(1) יהיה בתוצאות הבדיקה כדי לסייע לנפגע העבירה לקבל החלטה בדבר קבלת טיפול רפואי מונע, התחלתו, המשכו, או הפסקתו;

(2) יהיה בקבלת תוצאות הבדיקה כדי לספק לנפגע העבירה ידיעה באשר לאפשרות הידבקותו בנגיף HIV כתוצאה מהעבירה, כאשר לא ניתן להשיג את המידע על ידי בדיקת נפגע העבירה בלבד.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא יינתן היתר בצו לעריכת בדיקה כאמור, אם נוכח בית המשפט לאחר שמיעת החשוד, הנאשם או בא כוחו, כי לא קיים חשש להידבקות בנגיף HIV בנסיבות העניין.

מקום ביצוע הבדיקה
13ג. נתן בית המשפט היתר בצו לערוך בדיקה כאמור בחשוד או בנאשם, תתבצע הבדיקה במוסד רפואי ששר הבריאות הכיר בצו לעניין זה, לא יאוחר מ-24 שעות ממתן הצו, אלא אם כן הורה בית המשפט אחרת.

השימוש בתוצאות הבדיקה
13ד. (א) תוצאות הבדיקה לגילוי נגיף HIV יימסרו לנפגע העבירה וכן לחשוד או לנאשם, בהתאם לבקשתם.

(ב) תוצאות הבדיקה לא ישמשו כראיה בהליך פלילי או אזרחי המתנהל נגד החשוד או הנאשם בגין אותה עבירה.

(ג) אדם שהגיע אליו מידע הנוגע לתוצאות הבדיקה, תוך מילוי תפקידו או בכל דרך אחרת, לא יעשה בהם שימוש ולא יגלה אותם לאחר, אלא אם כן קיבל את הסכמת הנבדק לכך, ולפיה.

סירוב החשוד או הנאשם לביצוע הבדיקה
13ה. (א) סירוב החשוד או הנאשם לביצוע הבדיקה כאמור, על אף החלטת בית המשפט המתירה את ביצועה, או לא התייצב ביום הבדיקה, יחולו הוראות סעיף 6 לפקודת ביזיון בית המשפט².

(ב) היה לבית המשפט יסוד להניח כי מי שחויב להיבדק לא יתייצב לבדיקה, רשאי בית המשפט לתת כל צו שימצא לנכון לשם הבטחת התייצבותו, לרבות הפקדת דרכון ואיסור יציאה מהארץ.

ד ב ר י ה ס ב ר

נפגעי ונפגעות עבירות אלימות שונות, וביניהם שנפלו קורבן לעבירות מין, מוצאים עצמם, בנוסף לטראומה הקשה אותה חוו, בחרדה בדבר שאלת הידבקותם בנגיף האיידס (HIV – הכשל החיסוני הנרכש) כתוצאה מן התקיפה.

מאחר והרפואה כיום מאפשרת קבלת תוצאות ודאיות בדבר נשאות הנגיף רק כמספר חודשים לאחר ההדבקה, מוצאים עצמם הנפגעים במצב של מתח וחוסר וודאות משך חודשים ארוכים, זאת כאמור, בנוסף, להתמודדותם עם טראומת הפגיעה עצמה.

קושי נוסף (כפועל יוצא מחוסר הודאות) קיים לנפגעי העבירות בהיאלצם לקבל החלטה מיידית בדבר קבלת טיפול מונע למרות אי-ידיעה אם אכן נחשפו לנגיף. הטיפול המונע (PEP – הקרוי 'הקוקטייל'), אשר

² חוקי א"י, כרך א', עמ' (ע) 332, (א) 356.

אמור למנוע את ההידבקות בנגיף גם במקרים של חשיפה, עלול לגרום לתופעות לוואי קשות של שלשולים קשים, כאבי בטן, בחילות ואף סכנת חיים. מאחר והשימוש ב"קוקטייל" יעיל רק אם ניטל בתוך ימים בודדים מרגע החשיפה לנגיף, מעמידים עצמם נפגעי עבירות בסיכון לתופעות הלוואי שצוינו וזאת בלי לדעת אם יש בכך צורך.

מצב דברים זה יכול לבוא על פתרונו, ולו באופן חלקי, אם החשוד או הנאשם יעברו בדיקה לגילוי נגיף HIV. ברם, במצב המשפטי הקיים, החוק אינו מאפשר לחייב את החשוד או הנאשם בביצוע בדיקה שכזו. זאת בעוד שבית המשפט יכול להתיר בצו עריכת בדיקת דם, כאשר זו נדרשת לצורך איסוף ראיות בהליך הפלילי (סעיף 8 לחוק העיקרי). מקל וחומר, ראוי לאפשר לבית המשפט לחייב בביצוע בדיקת דם כאשר יש לזו השלכה ממשית על שלומו הפיסי והנפשי של נפגע העבירה.

אשר על כן, מוצע לאפשר לנפגע עבירה או מי מטעמו לפנות למשטרה שתהא רשאית לפנות לבית המשפט בבקשה לביצוע בדיקה לגילוי נגיף HIV. אם המשטרה לא תפנה, הצעת החוק יוצרת ערוץ חלופי של פנייה ישירה לבית המשפט על ידי הנפגע או מי מטעמו.

יצוין כי החוק במדינת ניו-יורק מאפשר לחייב ביצוע בדיקה לגילוי נגיף HIV, בדומה להצעת חוק זו. אמנם חיוב חשוד או נאשם בבדיקה מעין זו, פוגע לכאורה בזכותו לאוטונומיה על גופו ובזכותו לפרטיות. אולם, כאשר זכות זו מתנגשת בזכותו של נפגע העבירה לבריאות פיסי ונפשית, עליה לסגת. במקרה זה, ניתן לומר בברור כי הפגיעה בחשוד או בנאשם, בשלמות גופם ובפרטיותם, על ידי חיוב בבדיקה לגילוי הנגיף, קטנה לאין ערוך מהפגיעה בגופו של הנפגע. זאת כאמור, על רקע הצורך בשימוש ב"קוקטייל" אשר לשימוש בו עשויות להילוות תופעות קשות, או לחילופין בלקיחת הסיכון בהידבקות. נזכיר עוד כי כדי שלא לפגוע בזכויותיו של החשוד או הנאשם יתר על המידה, ניתן שיקול דעת למשטרה לקבוע כי בנסיבות העניין לא קם חשש הידבקות בנגיף HIV. כמו כן, ניתן כוח ביד בית המשפט לקבוע כי לא קיים חשש להידבקות בנגיף HIV בנסיבות העניין לאחר שמיעת הנפגע או בא כוחו. כתוצאה מסמכות זו, מתאיין החשש לחדירה שלא לצורך לפרטיותו של החשוד או הנאשם.

סירובו של חשוד לעריכת חיפוש בגופו (כולל בדיקת דם) לצורך גילוי ראיות, עשוי לשמש חיזוק למשקל ראיות התביעה (סעיף 11 לחוק העיקרי). לעומת זאת, סירוב לבדיקה לגילוי נגיף HIV, לא יוכל לשמש כלל ראיה בהליך הפלילי (יחד עם זאת, בית המשפט יהא רשאי להטיל על החשוד או הנאשם סנקציות בדמות ביזיון בית משפט בגין סירובו להיבדק).

לפיכך, הפגיעה בזכויותיו של החשוד או הנאשם, אשר נדרשת לעמוד בתנאים מסוימים, היא מידתית וודאי שהיא ראויה, נוכח התכליות המפורטות לעיל.

הצעת החוק נוסחה ביוזמת המועצה לשלום הילד ובסיועה.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים, על שולחן הכנסת העשרים ושלוש ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/20/944 ; פ/23/783 ; פ/24/1240).

הצעת החוק זהה לפ/24/1240 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים

והונחה על שולחן הכנסת ביום

כ"ט בשבט התשפ"ג (20.02.2023)